

Rahvaraamatukogu seadus

Vastu võetud 12.11.1998. a seadusega (RT I 1998, 103, 1696), jõustunud 10.12.1998.

Muudetud järgmiste seadustega:

08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93

15.11.2000 jõust. 01.01.2001 - RT I 2000, 92, 597

1. peatükk

Üldsätted

§ 1. Seaduse reguleerimisala

Käesolev seadus sätestab rahvaraamatukogude tegevuse, kogude, teeninduse, juhtimise ja finantseerimise korralduse alused.

§ 2. Rahvaraamatukogu

(1) Rahvaraamatukogu eesmärk on tagada elanikele vaba ja piiramatut juurdepääs informatsioonile, teadmistele, inimõtte saavutustele ning kultuurile, toetada elukestvat õppimist ja enesetäiendamist.

(2) Rahvaraamatukogu käesoleva seaduse tähenduses on munitsipaalraamatukogu, kes kogub, säilitab ja teeb lugejale kättesaadavaks temale vajalikud trükised, auvised ja teised teavikud (edaspidi *teavikud*) ning avalikud andmebaasid.

§ 3. Rahvaraamatukogu õiguslik seisund

(1) Rahvaraamatukogu on kohaliku omavalitsuse asutus.

(2) Rahvaraamatukogu juhindub oma tegevuses käesolevast seadusest, teistest õigusaktidest, UNESCO rahvaraamatukogude manifestist ja oma põhimäärusest.

2. peatükk

Rahvaraamatukogu tegevuse korraldus

§ 4. Rahvaraamatukogu asutamine

(1) Rahvaraamatukogu asutamise otsustab kohaliku omavalitsuse volikogu.

(2) Rahvaraamatukogude võrgu loomisel tuleb lähtuda järgmistest põhimõtetest:

1) igas kuni 10 000 elanikuga linnas vähemalt üks rahvaraamatukogu;

2) üle 10 000 elanikuga linnas vähemalt üks rahvaraamatukogu keskmiselt iga 15 000 elaniku kohta;

3) mujal vähemalt üks rahvaraamatukogu keskmiselt kuni 500 elanikuga teeninduspiirkonna kohta.

(3) Rahvaraamatukogu asutamisest teatab valla- või linnavalitsus kirjalikult Kultuuriministeriumile. Teates näidatakse ära rahvaraamatukogu nimetus, asukoht, sidevahendite numbrid.

§ 5. Maakonnaraamatukogu ja linna või valla keskraamatukogu

(1) Igas maakonnas peab olema maakonnaraamatukogu. Maakonnaraamatukogu on rahvaraamatukogu, kes täidab täiendavalt raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesandeid.

(2) Kultuuriminister nimetab maakonnaraamatukogu maavanema ettepanekul. Ettepaneku tegemisel maakonnaraamatukogu nimetamiseks lähtub maavanem käesoleva paragrahvi lõikes 5 loetletud ülesannete täitmiseks vajalike tingimuste olemasolust ja vastava valla- või linnavolikogu nõusolekust.

(3) Linnas või vallas, kus on mitu rahvaraamatukogu, võib linna- või vallavolikogu raamatukoguteeninduse koordineerimiseks nimetada ühe rahvaraamatukogudest linna või valla keskraamatukoguks.

(4) Maakonnaraamatukogu ja keskraamatukogu ülesandeid võib täita sama raamatukogu.

(5) Maakonnaraamatukogu ja keskraamatukogu ülesanded raamatukoguteeninduse koordineerimisel on:

- 1) kogude komplekteerimine ja töötlemine;
- 2) rahvaraamatukogude tegevuseks vajalike bibliograafia-, täistekst- ja muude andmebaaside loomine ja pidamine;
- 3) rahvaraamatukogude statistilise aruandluse korraldamine ja tegevuse analüüsimine;
- 4) erialane nõustamine ja raamatukogutöötajate täienduskoolituse korraldamine;
- 5) teatmebibliograafilise töö korraldamine.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

§ 6. Rahvaraamatukogu põhimäärus ja töökorraldus

(1) Rahvaraamatukogu ülesanded, juhtimise korraldus, juhi õigused ja kohustused, raamatukogu struktuur ning muud tegevuse korraldamise olulised küsimused sätestatakse põhimääruses, mille kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu.

(2) Rahvaraamatukogu töökorralduse juhendi [kinnitab kultuuriminister](#) määrusega.

§ 7. Rahvaraamatukogu direktor

(1) Rahvaraamatukogu tööd juhib direktor.

(2) Direktori vaba ametikoha täitmiseks korraldatakse avalik konkurss. Konkursi kuulutab välja ja konkursi korra kehtestab valla- või linnavalitsus.

- (3) Direktoriga sõlmib töölepingu vallavanem või linnapea. Direktoriga sõlmitakse tähtajaline või tähtajatu tööleping.
- (4) Direktoril peab olema kõrgharidus, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud juhul.
- (5) Kui direktoril ei ole raamatukogunduse või infoteaduste kõrgharidust, peab tal olema raamatukoguhoidja kutsekvalifikatsiooni neljas aste.
- (6) Kui rahvaraamatukogu teeninduspiirkonnas on kuni 500 elanikku, peab direktoril olema raamatukoguhoidja kutsekvalifikatsiooni kolmas aste, kui tal puudub käesoleva paragrahvi lõikes 4 või 5 nimetatud kvalifikatsioon.
- (08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

§ 8. Rahvaraamatukogu nõukogud

- (1) Kohalikele omavalitsusele raamatukoguteeninduse korraldamise kohta ettepanekute tegemiseks moodustatakse rahvaraamatukogu töö hindamiseks ja muude rahvaraamatukogu tegevust puudutavate oluliste küsimuste läbiarutamiseks vähemalt kolmeliikmeline rahvaraamatukogu nõukogu. Rahvaraamatukogu nõukogu moodustamise kord, pädevus ja töökord sätestatakse rahvaraamatukogu põhimääruses.
- (2) Rahvaraamatukogude arengusuundade ja sihtprogrammide läbiarutamiseks ning koostöö korraldamiseks moodustab [kultuuriminister](#) nõuandva koguna Rahvaraamatukogude Nõukogu ja kinnitab selle põhimääruse.

§ 9. Rahvaraamatukogu vara

Rahvaraamatukogu valduses oleva vara valdamine, kasutamine ja käsutamine toimub vastavalt kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud korrale.

§ 10. Rahvaraamatukogu finantseerimine

- (1) Rahvaraamatukogu finantseeritakse:
- 1) kohaliku omavalitsuse eelarvest;
 - 2) riigieelarvest;
 - 3) annetustest;
 - 4) tema põhitegevusega seotud tasulistest teenustest;
 - 5) laekumistest sihtasutustelt ja sihtkapitalidelt.
- (2) Kohalik omavalitsus tagab:
- 1) töötajate töötasud, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 3 nimetatud töötajate puhul;
 - 2) kogude regulaarse varustatuse teavikutega, lähtuvalt rahvaraamatukogu teeninduspiirkonna elanike arvust;

- 3) rahvaraamatukogu eripärale vastavad ruumid, sisustuse ja majandamiskulud.
 - (3) Toetusena riigieelarvest finantseeritakse Kultuuriministeeriumi ettepanekul kulud:
 - 1) teavikute soetamiseks;
 - 2) riiklike programmide realiseerimiseks;
 - 3) maakonnaraamatukoguks oleva rahvaraamatukogu nelja töötaja töötasudeks ja ülalpidamiseks;
 - 4) üldkasutatava andmesidevõrguga ühenduse loomiseks ja asjakohaste tehniliste vahendite soetamiseks.
 - (4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kulude jaotamise korra [kehtestab kultuuriminister määrusega](#).
- (15.11.2000 jõust. 01.01.2001 - RT I 2000, 92, 597)

§ 11. Kontroll, järelevalve ja aruandlus

- (1) Kontrolli rahvaraamatukogu tegevuse üle teostab kohalik omavalitsus.
 - (2) Järelevalvet rahvaraamatukogude võrgu üle teostab Kultuuriministeerium.
 - (3) Järelevalvet maakonnaraamatukogu ülesannete täitmise üle teostab maavanem.
 - (4) Rahvaraamatukogu esitab oma tegevuse kohta õigusaktides ettenähtud aruanded. Valla- või linnavalitsus esitab Kultuuriministeeriumile aruande rahvaraamatukogule riigieelarvest eraldatud summade kasutamise kohta hiljemalt iga aasta 20. jaanuariks.
- (08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)
- (5) Kõik maakonnas asuvad rahvaraamatukogud esitavad maakonnaraamatukogule rahvaraamatukogu statistilise ja sisulise töö aruande. Maakonnaraamatukogu esitab Kultuuriministeeriumile maakonna rahvaraamatukogude statistilise ja sisulise töö koondaruanded hiljemalt iga aasta 1. märtsiks.
- (08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

§ 12. Rahvaraamatukogu ümberkorraldamine ja tegevuse lõpetamine

- (1) Rahvaraamatukogu ümberkorraldamine või tegevuse lõpetamine toimub kohaliku omavalitsuse volikogu otsusel.
- (2) Rahvaraamatukogu ümberkorraldamisest või tegevuse lõpetamisest teatab valla- või linnavalitsus Kultuuriministeeriumile vähemalt üks kuu enne kavandatavat tähtaega.

3. peatükk

Kogud, teenistus ja lugeja

§ 13. Kogud

(1) Rahvaraamatukogu kogud on koostiselt universaalsed, sisaldades teeninduspiirkonna elanike põhivajadustele vastavaid erinevates keeltes, eri tüüpi ja laadi teavikuid.

(2) Rahvaraamatukogu võib temale mittevajalikke teavikuid tasuta võõrandada või müüa valla- või linnavolikogu kehtestatud korras.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(3) Rahvaraamatukogus asuvate ajaloolise ja suure kultuuriväärtusega teavikute arvestus ja säilitamine toimub õigusaktides kultuurimälestiste kohta kehtestatud tingimustel ja korras.

§ 14. Raamatukoguteeninduse korraldus omavalitsuse territooriumil

(1) Rahvaraamatukogu teeninduspiirkonna määrab kohalik omavalitsus arvestusega, et ükski paikkond ei jääks raamatukogu teenindusest välja.

(2) (Kehtetu - 08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(3) Rahvaraamatukogu koordineerib raamatukoguteenindust oma teeninduspiirkonnas asuvate teiste raamatukogudega.

§ 15. Lugeja ja teenused

(1) Rahvaraamatukogu teenuseid võib kasutada igaüks, välja arvatud käesoleva seaduse paragrahv 17 lõikes 3 nimetatud juhul.

(2) Rahvaraamatukogu põhiteenused on teavikute kohapeal kasutamine ja kojulaenus ning avalikule teabele üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu juurdepääsu võimaldamine. Rahvaraamatukogu põhiteenused on tasuta.

(2¹) Avaliku teabe seaduse alusel üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu avalikustatud teabega tutvumiseks võimaldatakse teabe taotlejal kasutada arvutit. Kui üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu avalikustatud teabele soovib juurdepääsu rohkem isikuid, kui raamatukogu jõuab teenindada, on raamatukogu kohustatud korraldama soovijate eelregistreerimise. Raamatukogu töötaja on kohustatud isikuid abistama riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste veebilehtedele juurdepääsu saamiseks.

(3) Eriteenused (kopeerimine, andmebaaside kasutamine, tõlked ja muu) võivad olla tasulised. Eriteenuste eest võetava tasu suuruse kinnitab valla- või linnavalitsus.

(4) Rahvaraamatukogu kogudes puuduvad teavikud tellitakse lugeja soovil ja kulul teistest raamatukogudest.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(5) Lugejalt võib nõuda teaviku kojulaenutamisel tagatist, kui:

1) lugeja rahvastikuregistrisse kantud elukohaks ei ole rahvaraamatukogu asukohajärgne vald või linn;

2) see on vajalik teaviku väärtuse tõttu.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(5¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud tagatise võtmise ja tagastamise korra kehtestab valla- või linnavalitsus.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(6) Elanikele, kes tervisliku seisundi tõttu ei ole võimelised raamatukogu külastama, korraldab rahvaraamatukogu nende soovil tasuta koduteeninduse.

§ 16. Rahvaraamatukogu kasutamise eeskiri

Rahvaraamatukogu teeninduse korraldus, lugejate õigused ja kohustused kehtestatakse kohaliku omavalitsuse volikogu kinnitatud raamatukogu kasutamise eeskirjas, mis tehakse teatavaks igale lugejale.

§ 17. Lugeja vastutus

(1) Lugeja on kohustatud laenutatud teaviku tagastama laenustähtaja jooksul. Kui lugeja ei tagasta laenatud teavikut tähtpäevaks, võib rahvaraamatukogu nõuda viivitatud aja eest tasu, kuid mitte rohkem kui üks kroon iga viivitatud päeva eest ühe teaviku kohta.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(2) Teaviku rikkumise või tagastamata jätmise korral on lugeja kohustatud selle asendama või tasuma selle hinna kuni kümnekordses suuruses.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(3) Lugejalt, kes ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kohustust rahvaraamatukogu antud tähtajaks täitnud, võetakse teavikute kojulaenutamise õigus ära kuni üheks aastaks.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(4) Rahvaraamatukogu annab lugejale tähtaja käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud summade tasumiseks. Tähtpäevaks maksmata summa tasumiseks teeb valla- või linnavalitsus lugejale ettekirjutuse koos sundtäitmise algatamise hoiatusega ettekirjutuse täitmata jätmise korral. Ettekirjutuses märgitakse selle vaidlustamise võimalus, tähtaeg ja kord.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud hoiatuses märgitud tähtaja jooksul ettekirjutuse täitmata jätmise korral on valla- või linnavalitsusel õigus anda ettekirjutus sundtäitmiseks täitemenetluse seadustikus sätestatud korras.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(6) Valla- või linnavalitsus võib käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 5 nimetatud pädevuse anda valla- või linna ametiasutusele või ametiasutuse hallatavale asutusele.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(7) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud summad laekuvad kohaliku omavalitsuse eelarvesse.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

4. peatükk

Seaduse rakendamine

§ 18. Põhimäärused

Rahvaraamatukogude põhimäärused kinnitatakse vastavalt käesoleva seaduse sätetele kolme kuu jooksul seaduse jõustumisest arvates.

§ 19. Maakonnaraamatukogud

Käesoleva seaduse jõustumisel võib lugeda maakonnaraamatukogudeks rahvaraamatukogud, mis on maakonnaraamatukogudeks nimetatud enne käesoleva seaduse jõustumist.

§ 20. Kultuuriministri määrused

Rahvaraamatukogu seaduse (RT 1992, 17, 250; RT I 1993, 41, 606; 79, 1180; 1996, 49, 953) rakendamiseks antud kultuuriministri määrused tuleb viia vastavusse käesoleva seadusega kolme kuu jooksul seaduse jõustumisest arvates.

§ 20¹. Töölepingud ning haridus- ja kutsenõuded

(1) Enne 2007. aasta 1. maid direktoritega sõlmitud töölepingud jäävad kehtima ja neid saab lõpetada üksnes Eesti Vabariigi töölepingu seaduses sätestatud tingimustel ja korras.

(2) Enne 2007. aasta 1. maid ametis olevatele direktoritele kohalduvad enne 2007. aasta 1. maid kehtinud haridus- ja kutsenõuded.

(08.02.2007 jõust. 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

§ 21. [Käesolevast tekstist välja jäetud]